

KADIN DÜNYASINDA DEĞER VE DEĞER SAPMALARINI ÜSTÜNE BİR İNCELEME VE ARAŞTIRMA

Dr. Yüksel TİMUÇİN (*)

Afşar TİMUÇİN (**)

İnsanda ahlak hayatını cinsel hayattan ayıramayız. Biri sonuçsa, öbürü ancak nedendir. Ne biri ne öbürü kendilerini özgürce koyamazlar. Her iki alanda da değişmezlikler var, ama ahlak değerleri ve cinsel hayatın pratik yanı yere ve zamana göre değişirler. Çağımızda, yani endüstri çağında, demokratik aile oluştu, bu ailede birey kendini aşırı derecede özgür duyuyor. İşte bize birçok güçlük getiren de budur. Çünkü her özgürlük çok sağlam bir temele oturmak zorundadır, bilinçle kurulmuş bir temele oturmak zorundadır. Birey iyi yetişmemişse, işte böylesine karmaşık bir dünyada her zaman yolunu kaybetmek tehlikesiyle karşı karşıyadır. Biz bu kısa çalışmada, otuz genel kadınla yaptığımız konuşmadan kalkarak, kadın dünyasında duyarlığın yok olmasının nedenlerini ve sonuçlarını göstermek, kadının cinsel hayatıyla ilişkili ahlak değerlerinin psikolojik ve felsefi sonuçlarını incelemek istedik.

Yeni Çağ'la birlikte kurulan ve gelişen endüstri toplumunun, kapalı ve iç dayanışmalı büyük toprak ailesi yapısını ve zorunlu olarak toprağa bağlanmış toprak işçisi ailesi yapısını parçalayak traktör-insan kavramını fabrika işçisi kavramına doğru bu

yük ölçüde değiştirdiği doğrudur. Eski aile babanın kesin buyruklarına göre işlerdi. Babadan, anadan ve daha eli ekmek tutmayan küçük çocuklardan kurulu yeni küçük endüstri ailesi, ekonomik bakımdan ayrı gelir kaynaklarına bağlanmış, böylece

* Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü Uzmanı

** Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Fransızca Okutmanı

bireylikleri ayrı alanlarda ayrı ölçülere göre gelişmiş, toplumsal özgürlüğünü olmasa bile kişisel özgürlüğünü büyük ölçüde sağlamış kişilerden kuruludur. Çağdaş demokratik ailenin tanıdığı özgürlüklerin en önemlilerinden biri cinsel özgürlüktür. Ancak, her özgürlük, kendini yaşatacak, gerektiği gibi ayakta tutacak sağlam bir bilinç temeline dayanmak zorundadır. Bugün yaşanan cinsel özgürlüğün insanları cinsel ilişkilerinde duygusuzlaşmaya götürdüğü, onun değerler dünyasını dağıtıp yok ettiği üstüne görüşler ileri sürülmektedir. Bir duygu yoksunluğundan sık sık söz edilmektedir. Bu da «duygusal anlaşmanın yoklaşması, sevme ve tiksirmede güçsüzlük» (1) ile kendini belirliyor. Bu aşırı görüşe göre günümüzde «iki varlık birbirleriyle birleşince ,ne yaptığını bilmiyor, ne istediğini bilmiyor, ne aradığını bilmiyor, ne bulduğunu bilmiyor» (2). Çoklarına göre iki cins arasındaki ilişki, bugün ancak bedensel-mekanik bir ilişkidir. Gerçekten de, demokratik aile düzeniyle birlikte gelen bir cinsel değeryokluğu (nihilisme sexual) ndan söz etmek yanlış olmaz. Ama, «her değeryokluğu ergeç kendi içinden yıkılır» (3).

Endüstrinin dünyamızı profane'laştırdığına inananlarla birlikte olmak zordur. Bugünkü değeryokluğunu genelleştirmek, onu kesin olarak endüstri toplumuna özgü demokratik aile düzeninin zorunlu sonucu olarak görmek değil, bu değeryokluğunu kişilerin endüstri toplumunun gereklerine göre yetiştirilmemiş olmalarında aramak doğru olur. Üstelik kadın dünyasında ve erkek dünyasında değer-

lerin çöküntüsü yalnızca çağımızda rastlanan bir olgu değildir. Bir dönemde kutsal sayılanın bir başka dönemde profane, bir dönemde profane sayılanın bir başka dönemde kutsal sayıldığı olmuştur. İsa'dan önce 19 cu yüzyılda yazılan Hamurabi yasasından öğrendiğimize göre, birinci tarih döneminde tapınakta çalışan eğlence kızlarının dışında, sarayda çalışan eğlence erkekleri vardı. Babil kadınları hayatlarında bir kere belli bir kutsal yerde bir yabancıyla birleşmek zorundaydılar. Lidya'da tapınakta prostitüsyon yapan kadınlar din adamlarına para vermek zorundaydılar. Yunan'da 6 ncı yüzyılda Solon yasaları prostitüsyonu bazı esaslara bağlamıştı (4). Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Hepsinden öğrendiğimiz bir şey var: her çağda, her toplumda değer anlayışları değişik olmuş, bir yerde değerli denene öbür yerde değersiz denmiş, ama her yerde değerli değersizle yan yana yaşamıştır.

Belli bir yerde, belli bir dönemde ahlâk değerleri, kendilerini kişisel yargılamalara ve başkaldırmalara açık bırakmak şartıyla mutlak olarak koyan genel kurallardan ve kuralların duygusal - düşünsel içeriklerinden meydana gelir. Her ahlak yargısı bir kişiselle bir genelgeçerin hesaplaşmasından doğar. Önemli olan, ahlak değerleri karşısında yargılayıcı olabilmektir. Bu da sonunda bir kültür ve bilgi problemi ortaya koyar. Kendinin ve kendi kişisel çağrısının bilincine varamamış insan, bu insan ortaklığına körlemesine bağlanıyor. «Herkesin yaptığını yapıyor, herkesin inandığına inanıyor, herkesin düşüğünü düşünüyor » diyor Jaspers.

Bu cinsel alanda da doğru» (5) . Cinsel varlık olarak da insan bir beden-ruh bütünüdür. Descartes bedenle ruhu birbirinden ayırmıştı. Çağdaş felsefe, çağdaş psikoloji ve büyük ölçüde çağımızın eseri olan psikiyatri bu görüşe karşı kor. Bu birliktelik çağdaş varoluşcu felsefede, özellikle M. Merleau-Ponty felsefesinde kendini iyice açıklar. Buna göre beden, Ben'le Başkası arasında tek anlaşma köprüsüdür. Cinsel birliktelik içten bir anlaşma alanıdır. «Başkasının bedeni ve benim bedenim bir bütündürler, tek bir olgunun tersi ve yüzüdürler» (6). Demek ki insanda her cinsel eylem benler arası ilişki olarak ,salt bedensel olanı çok aşan bir eylemdir. Her cinsel eylem bir diyalektik ortaya kor. Bu durumda, cinsel ilişkiyi bedeni çok aşan bir insani ilişki olarak ortaya koyduktan sonra, cinsel ilişkinin eninde sonunda bir kültür ve bilinç problemi ortaya koyması doğaldır. Nitekim belli dönemlerde, belli yerlerde ortaya çıkan değer yıkımlarının ve bu yıkımların doğurduğu toplumsal dengesizliklerin bir kültür temeline değil bir kültür yoksunluğu ve karmaşası temeline ortorduğu görülmektedir. Özet olarak, "cinsel davranış, sanıldığına tersine, bağlı olduğumuz kültüre göre biçimlenir" (7). "İyi yetişmiş bir kadın cinsel eylemin yalnızca «teknik» yanını arayan bir eşe karşı kendini savunacaktır, çünkü bu onun duygularını yaralayacaktır. Aynı eğitimden geçmemiş başka kadınlar aynı durumda utanç duymayacaklardır" (8).

Kadında değerler yıkılması, duygusal alanda utancın kalkmasıyla, düşünsel alanda da umudun ve ereğin

sönmesiyle olur. Utanç duygusu kişide toplumsal bir yükümlenmedir. "Öte yandan, kişinin doğuştan getirdiği karakter de, kendi yapı özellikleri de önemli bir rol oynar"(9) bu konuda. "Dört duvar"ın dışına çıkıldığı yerde utanç duygusu başlar. "Utanç duygusu ilkin giyimde ve sözde kendini gösterir" (10). Utanç duygusunun yıkılmasıyla birlikte giyimde, davranışta, konuşmada bayağılaşmalar başlıyor. Değerleri sağlam bir kişinin yüzünü kızartacak bazı sözler değerleri yıkılmış bir kişi için rahatca söylenebilir sözler oluyor. Ama bu durumun da yere ve zamana göre değiştiğini unutmamak gerekir. Bazı eski toplumlarda bedenlerini satan kadınların utanç verici sözler söylemekten dikkatle kaçındıkları biliniyor. Utanç duygusu yere ve zamana göre, daha doğrusu kültürlerin yapısına göre çeşitli ilginç özellikler gösteriyorlar. "Çinli kadınlar ayaklarını yalnız kocalarına gösterirler, arap kadınlar yüzlerini kaparlar, bazı Afrika topluluklarında utanç sakrum üstüne toplanmıştır, bu yüzden erkekler utanılacak yerlerini saklamak için sırtüstü yatarlar"(11).

Değer yıkılmalarını yalnızca kişisel plâna indirgeyerek incelemek bizi yanılmalara götürür. Kadının bedenini satma eylemi elbette ki bir kişisel seçme sonucudur. Kadını bedenini satmaya iten nedenler iki ayrı kaynaktan gelir: biri, kadının değerler dünyasındaki karmaşa ve yıkımlar, öbürü, kadının ekonomik durumunun bozukluğu. Birinci durumda kadın, ekonomik nedenler zorlamadan da ruhunu ve bedeni nini satışa çıkarabilir. Değerler dünyası kurulmamış, şöyle böyle kurulmuş ya da sonradan alt üst olmuş bir insan

kendini nesneye indirger. O, kendi gözünde bir nesnedir artık. Başkalarının gözünde nesne olmaktan da çekinmez. Bedenini satmasa da, karşılıksız olarak çeşitli kişilere sunabilir. O her cinsel atılımında bir yeniyi deneyecek, temelsiz dünyasına dışan temeller, yapma dayanaklar arayacaktır. Cinsel ilişki baştan-başta bir bedenlerarası ilişkidir onun için. Bedenin verdiği hazzı mutluluk gibi alacaktır. Bu mutluluk onu doyuramayacaktır. Çünkü mutluluk, bir erişme duygusu olarak, ancak sağlam bir değerler bütünü temeline oturabilir. Kadının bedenini satmaya iten ikinci kaynak, ekonomik durumun bozukluğudur. Ekonomik düzenini sağlam kuramamış toplumlarda değer dışı kazançlara yönelmeler daha sık görülüyor. Dolandırıcılık, hırsızlık gibi. Kadının bedenini satmak zorunda kalması da bu yönelişlerdendir. Kadını böylesi bir seçmeye iten büyük etkenlerden biri, bedenini satmadan sağlayabileceği gelire bedenini satarak sağlayabileceği gelir arasında büyük bir farkın bulunmasıdır. Ama şunu unutmamak gerekir ki, ekonomik neden kadını bedenini satmaya götüren tek neden olamaz. Değerler dünyası sağlam kurulmuş bir kadın, bütün ekonomik zorlamalara rağmen kendini hiç bir zaman nesneye indirgemeyecek ve ne olursa olsun bedenini satışa çıkaramayacaktır. Demek oluyor ki, ekonomik nedenler kadını saptmaya götüren esas nedenler değil, yardımcı nedenlerdir. Esas neden, yalnızca değerler dünyasındaki karmaşa ve bozukluk olabilir. Bu karmaşa ve bozukluk kişinin kültür ve eğitim düzeyine bağlı olarak baştanberi varolan bir durum da olabilir, onu zorlayan çeşitli dış ve iç nedenlerle sonradan oluşmuş bir durum da olabilir.

METOD VE MATERYAL

Geçimini bedenini satarak sağlayan kadınlarda değer yıkılmalarını incelemek amacıyla otuz genelev kadınına sorular sorduk. Bu soruların kadınların toplumsal ve ekonomik durumlarını, öğrenim düzeylerini, aileden getirdiklerini, kişiliklerinin özelliklerini belirleyerek, yazımızın birinci bölümünde ileri sürdüğümüz görüşlerin somut olarak saptanmasını, sağlamca kanıtlanmasını sağlayacak nitelikte olmasına çalıştık. Özellikle bu konuşmalarda sorularımızı olabildiği kadar nesnel cevaplar alabileceğimiz biçimde düzenlemeye çalıştık. Değer yıkılmalarında umudun ve amacın durumunu anlayabilmek için onlara bugünlerine ve yarınlarına nasıl baktıklarını gösterecek sorular yönelttik. İnsan, toplum, aile kavramları karşısında duygularının ne olduğunu da görmek istedik. Ayrıca söz konusu değer yıkılmaları mutlak olamayacağına göre, değer yıkılmalarının niteliğini ve niceliğini belirlemeye çalıştık. Bu arada kadınların kendi durumları karşısında ne ölçüde bilinçli olduklarını anlamak istedik. Kadınların değer dünyalarını daha iyi kavrayabilmek için, kadınların konuşma sırasındaki genel görünümelerini ve davranışlarını elden geldiğince nesnel kalarak değerlendirmeye çalıştık.

Bu konuşmalardan çıkardığımız bulguları vermeye çalışalım:

-Konuştuğumuz 30 kadından 26'sı sermaye olarak çalışmakta, öbürleri patluk, patron vekilliği v.s. yapmaktadırlar.

-Yaş ortalaması: 28.4. En küçük yaş 18. En büyük yaş: 39. (Artık sermaye olarak çalışmayan iki kadın yaş ortalamasının dışında tutuldu. Bazıları çalışabilmek için yaşlarını büyütmüş ol-

duklarından yaş ortalaması biraz daha düşük alınmalıdır.)

-25 tanesi kendisinin, patronunun, arkadaşının taktığı takma adla, 4 tanesi kendi adıyla, bir tanesi de adının kısaltılmasıyla çalışıyor.

-17 tanesi hiç öğrenim görmemiş, 6 tanesi okuyup yazabiliyor, 4 tanesi ilkokulu bitirmiş, 3 tanesi ortaokuldan ayrılmış.

-16 tanesi nikahla, 10 tanesi nikahsız ya da imam nikahıyla, 2 tanesi hem nikahla hem de daha sonra imam nikahıyla evlendikten sonra, 2 tanesi de hiç evlenmeden geneleve girmiş.

-Kocası ölen bir iki kadını saymazsak hepsinin evliliği başarısız olmuş, bazılarını kocaları para kazanmak kaygusuyla bu işe itmiş.

-20 tanesi çocuk sahibi. Çocuklar kadınların nikahlı ya da nikahsız kocalarından. Yalnız 3 tanesinin dostundan, 1 tanesinin de kaza eseri çocuğu olmuş. Çocukların hepsi annelerinden ilgi görmekte, ancak babalarının yanında kalanlardan bazıları annelerine gösterilmemektedir. Genellikle dışarıda bakbaktırdıkları, yuvaya ya da yatılı okula yerleştirdikleri çocuklardan durumlarını titizlikle saklıyorlar. Yalnız bir tanesi bütün yakınlarından ve tanıdıklarından sakladığı durumunu çocuklarıyla paylaşıyor.

-Kadınların bir kısmı yakınlarıyla görüşüyor, bir kısmı görüşmüyor. Yakınlarıyla görüşme durumlarında değişmeler oluyor, darılıp barışabiliyorlar. Bazıları yoksul yakınlarına para yardımı yapmakta.

-Toplumsal ilişkileri oldukça sınırlı. Bir iki tanesi arkadaş olduğunu, bir ikisi şöyle böyle arkadaşlık ettiği birilerinin

bulduğunu, çoğunluk arkadaşsız olduğunu söylüyor.

-11 tanesi dostunun olduğunu, 19 tanesi de olmadığını söylüyor. Bununla birlikte hepsi de dost tutmanın yaygın olduğunu ve genellikle dostlara para yedirildiğini söylüyorlar. Dostu olduğunu kabul edenlerin çoğu kendilerinin dostlarına para yedirmediklerini söylüyorlar. Konuşmalardan anlaşıldığına göre, bazıları oldukça sık dost değiştirdiği halde, bazıları uzun süre aynı kişiye bağlı kalıyor. Dost tutmada genelevden kurtulma, bir koruyucuya sahip olma ve duygusal yakınlık ihtiyacını giderme istekleri rol oynuyor.

-13 tanesi daha önce başka işte, 8 tanesi benzer işte çalışmış, 9 tanesi daha önce çalışmamış.

-Kazanç ortalaması aylık 2800 TL. Çoğunluk parasını iyi hesaplamamakta. 5 tanesi gelecek için şimdiden yatırımlara girişmiş.

-6'sı işinden memnun, 11 tanesi ortada, 13 tanesi memnun değil.

-Hemen hepsi ileride bir ev sahibi olmak ve bu evde sevdikleriyle yaşamak istegindeler. Bir iki tanesi bu isteği bile göstermiyor. Bu isteğin dışında hiçbirinin belli bir umudu ve amacı yok. Ancak, yukarıda da belirttiğimiz gibi, 5 tanesinde para kazanma tutkusu dikkati çekiyor.

-Bir kaç tanesini saymazsak, kendilerine saygı duymamaktalar.

-12 tanesinin parmağında nikah yüzüğü var. Bazıları yüzüğü dostunun verdiğini, bazıları evli görünmek ve böylece sataşmalardan korunmak için yüzük taktıklarını söylerken, bazıları neden yüzük taşıdığını açıklayamıyor.

-9 tanesi gösterişli, 14 tanesi sade, 4 tanesi itinasız, 3 tanesi iyi giyinmiş

SONUÇ

1-Konuşmalardan aldığımız sonuca göre, kadın dünyasında değer yıkılmaları şu özelliklerle belirleniyor:

-Umutların sönmesi,(kadınlar artık yeni bir şeyi arzulamamaktadırlar).

-Amaçların yok olması ya da yalnızca nesnelere yönelmesi, (kadınlar ya hiçbir istek göstermemekte, ya da yalnızca belli bazı maddi isteklere sahip olmaktadır, ev sahibi olmak gibi).

-İnsan, toplum, aile kavramları karşısında ilgisizlik, (kadınlar büyük bir duygu yükü taşımadan ara sıra dostlarını görmekteler, bunun dışında dışa yönelişleri en aza indirgenmiştir).

-Nesneye indirgenmişlik, (kadınlar kendilerinin aşağılandığını, toplum içinde yerleri kalmadığını anlatırken duygusuz ilgisiz kalmaktadırlar).

2-Konuşmalardan anladığımızı göre kadını bedenini satmaya iten belli başlı nedenler şunlardır:

-Kadın bedenini satmaya yönelmeden önce 1. maddedeki durumların daha az ölçüde de olsa söz konusu olması, (kadınların daha önceki hayatlarında değerler dünyasının iyice kurulmamış olduğunu gösteren özellikler ortaya çıkıyor).

-İyi bir eğitim ve öğretim görmemiş olmaları.

-Ekonomik neden, (kadınların hepsi fakir köy ya da şehir ailelerinin çocuklarıdır ve hepsi ekonomik güçlükler altında ezilmiş kişilerdir. Bazıları daha önce az para getiren işlerde çalışmışlardır).

-Konfor merakı, (genelevde çalışmadan önce kazanılan parayla genelde çalışarak kazanılan para arasındaki

büyük uçurum kadının süs ve konfor merakını aşırı derecede kamçılayarak onu sapmaya itiyor).

-Aile düzeninin iyi kurulmamış olması, (ana-baba-kardeş ilişkilerinden kocayla ilişkilere kadar olan genişlikte, kadınların hiçbir aile kişisiyle sağlam bir ilişki kuramamış oldukları, üstelik bazılarının kocaları tarafından genelleve itilmesi dikkati çekiyor).

-Korunma isteğini iyi kullanamıyarak nesneleşmeye itilmek, (kendini yaşadığı düzende yalnız duyan kadın, aile kişileriyle de ilişki kuramayınca, destek diye görebileceği erkeğin peşine düşüyor. Erkek de işi kadını işleterek parasını yemeye kadar vardiıyor. Bazı erkekler kadınların duygularını kötüye kullanarak onlarla belli bir süre ilişki kuruyorlar, daha sonra terkediyorlar. Terkedilmişlik duygusu kadının dünyasını yıkamaya yönelen en önemli etkenlerden biri oluyor).

3-Herşeyden önce mutlak bir değer yıkımı düşünmek söz konusu değildir.

-Her şeyin bittiğini sandığımız yerde bile son yıkılmamışlıklar kalıyor. Bu yüzden nesne olarak kullanmaktan vazgeçip yeni bir yaşama düzenine götürmekle onları topluma ve kendilerine yeniden kazandırabiliriz.

-Dost'larıyla duygularını paylaşmak istediğindeler.

-Annelik duyguları yıpranmadan kalmaktadır, (hiçbiri çocuğundan yakın ilgisini esirgemiyor).

RESUME

Chez l'homme, on ne peut pas séparer la vie morale de la vie sexuelle. Si l'une est une fin, l'autre n'est qu'une cause. Ni l'une ni l'autre ne peuvent se poser librement. Il y a d'invariants dans les deux domaines, mais les valeurs morales et l'aspect pratique de la vie sexuelle se changent d'après le lieu et le temps. A notre époque, à savoir à l'époque industrielle, la famille démocratique à pris corps dans laquelle l'individu se sent extrêmement libre. C'est ce qui nous offre de nombreuses difficultés dans le domaine moral. Parce que chaque liberté doit avoir une base bien stable, une base mise par la conscience, afin que les gens ne soient détachés des valeurs morales et surtout de la société. Si l'individu est mal élevé, il est toujours dans le danger de perdre ses conduites dans un monde tellement compliqué. Nous, dans ce court travail, en partent de l'entrevue que nous avons faite avec trente prostituées, avons voulu montrer la perte de sens dans la vie féminine et

avons essayé d'étudier les fondements psychologiques et philosophiques des valeurs morales par rapport à la vie sexuelle de la femme.

REFERANSLAR

- (1) (2) Ricoeur, P.: La merveille l'errance l'enigme, Esprit, 289:1674, 1960
- (3) Evdokimov, P., Le mythe moderne de la sexualité, Sexualité 1 ère ed., Verviers (Belgique), Marabout Université, .208, 1964
- (4) Hesse, P.: La prostitution, Sexualite II, 1ere ed., Verviers, Marabout Universite, 302, 1964
- (5) Jamont, C.: La verite commence a deux , Sexualite I, 1ere ed., Verviers, Marabout Université, 8, 1964
- (6) Merleau-Ponty, M.; Phenomenologie de la perception, 1ere ed., Paris, Librairie Gallimard, 406, 1945
- (7) Jamont, C.: La vérité commence à deux, Sexualite I, 1ere ed., Verviers, Marabout Université, 8, 1964
- (8) (9) (10) Giese, Hans, La honte, Sexuaite I, 1ere ed., Verviers, Marabout Université, 79, 1964